

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 545/2013-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. septembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti K., spoločnosť s ručením obmedzeným, R., zastúpenej advokátom Mgr. T. K., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Michalovce sp. zn. 11 C 27/2012 z 5. septembra 2012 a uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 Co 294/2012 z 18. decembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti K., spoločnosť s ručením obmedzeným, o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. marca 2013 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti K., spoločnosť s ručením obmedzeným, R. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. T. K., K., ktorou namieta porušenie svojho

základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 C 27/2012 z 5. septembra 2012 a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 294/2012 z 18. decembra 2012.

Z obsahu sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľka je žalobkyňou v súdnom konaní o zaplatenie sumy 483 656,80 € s príslušenstvom vedenom okresným súdom pod sp. zn. 11 C 27/2012, v ktorom sa domáha proti advokátovi JUDr. L. K. jej zaplatenia z titulu náhrady škody, ktorá jej mala vzniknúť v dôsledku protiprávneho konania, ktorého sa mal žalovaný dopustiť v súvislosti s tým, že včas nepodal mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) proti meritórnemu rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obo 116/2008 zo 17. marca 2009, ktorým tento súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu sťažovateľky zamietol.

Sťažovateľka v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 11 C 27/2012 podala návrh na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Okresný súd po tom, ako jej návrh na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov prerokoval, uznesením sp. zn. 11 C 27/2012 z 5. septembra 2012 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“) rozhodol tak, že jej oslobodenie od platenia súdnych poplatkov nepriznal.

Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, ktorým sa na základe dôvodov v ňom uvedených domáhala, aby odvolací súd uznesenie okresného súdu zmenil tak, že jej návrhu na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov vyhovie. O odvolaní podanom sťažovateľkou proti uzneseniu okresného súdu rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 6 Co 294/2012 z 18. decembra 2012 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“) tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil a v odôvodnení napadnutého rozhodnutia postupom podľa § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) skonštatoval vecnú správnosť dôvodov uznesenia okresného súdu.

Následne sťažovateľka podala ústavnému súdu sťažnosť, ktorú v súvislosti s namietaným porušením označených práv odôvodňuje takto:

«Okresný súd Michalovce odôvodnil svoje rozhodnutie, ktorým nepriznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov tým, že v prípade, ak je žiadateľom o oslobodenie fyzická alebo právnická osoba, ktorá je podnikateľom, súd prihliada aj na tú skutočnosť, že ide o podnikateľský subjekt, ktorý znáša podnikateľské riziko a zároveň konštatoval, že pre nepriaznivú situáciu (ak výdavky podnikateľa prevyšujú jeho zisk) nemôže byť účastník konania automaticky oslobodený od platenia súdnych poplatkov. Z odôvodnenia nie je zrejmé, ako dospel Okresný súd Michalovce k uvedenému výkladu ustanovenia §138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Máme zato, že konajúci Okresný súd Michalovce v uznesení sp. zn. 11 C/27/2012-66, zo dňa 5. 9. 2012 ako aj Krajský súd Košice v uznesení, sp. zn. 6Co/294/2012-76, zo dňa 18. 12. 2012, vec nesprávne právne posúdil a to v dôsledku svojvoľného výkladu ustanovenia §138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, nerešpektujúc jeho znenie. ...

Z gramaticko - jazykového výkladu ustanovenia § 138 ods. 1 OSP vyplýva, že zákon pri použití termínu „účastník“ tohto nijakým spôsobom ďalej nerozlišuje a teda z uvedeného možno vyvodit' záver, že skutočnosť či daný účastník, či už fyzická osoba alebo právnická osoba, je subjektom vykonávajúcim podnikateľskú činnosť je pre aplikáciu ustanovenia § 138 ods. 1 OSP irelevantné. Z uvedeného dôvodu je potom argumentácia súdu opierajúca sa o slovné spojenia „podnikateľské riziko“ a „neúspech v podnikaní“ ako kritéria (podmienky) pri oslobodení účastníka, ktorý je podnikateľom neopodstatnená a súd je povinný pri interpretácii ustanovenia § 138 ods. 1 OSP sa riadiť kritériami predvídanými týmto ustanovením a nerozširovať tieto kritéria nad rámec zákona, t. j. robiť pri posudzovaní oslobodenia od súdneho poplatku neoprávnené rozdiely medzi fyzickými osobami a právnickými osobami, či už ide o podnikateľov alebo nie. ...

Máme zato, že Krajský súd sa nedostatočne vypořiadal s argumentáciou sťažovateľa. ...»

Sťažovateľka v sťažnosti ďalej uvádza, „... že interpretácia, resp. svojvoľný výklad § 138 ods. 1 OSP, uskutočnený rozhodnutiami Okresného súdu Michalovce a Krajského súdu Košice nemá základ v znení §138 ods. 1 OSP, čím nemá oporu v zákone.

K uvedenej interpretácii predmetného ustanovenia nie je možné dospieť ani sledovaním účelu zákona, histórie jeho vzniku, systematickej súvislosti, príp. použitím inej interpretačnej metodiky a účinky takejto interpretácie nie sú zlučiteľné so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právom na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Takýto svojvoľný výklad a aplikácia kogentnej normy je podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj Českej republiky považovaný za porušenie základného práva na súdnu ochranu (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 58/09, z 1. apríla 2009; Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 255/2010, Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. IV. ÚS 289/03, z 31. augusta 2004).“.

Na základe už uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa K., spoločnosť s ručením obmedzeným upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru a v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Michalovce, sp. zn. 11 C/27/2012-66, zo dňa 5. 9. 2012 a uznesením Krajského súdu Košice, sp. zn. 6Co/294/2012-76, zo dňa 18. 12. 2012 porušené bolo.

2. Zrušuje uznesenie Okresného súdu Michalovce, sp. zn. 11C/27/2012-66, zo dňa 5. 9. 2012 a uznesenie Krajského súdu Košice, sp. zn. 6Co/294/2012-76, zo dňa 18. 12. 2012 a vec vracia Okresnému súdu Michalovce, súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi K., spoločnosť s ručením obmedzeným priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 3.000 € (slovom tritisíc eur), ktorý je Okresný súd Michalovce povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Sťažovateľka v sťažnosti tiež navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o odklade vykonateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu sp. zn. 11 C 27/2012 z 5. septembra 2012

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti najprv preskúmal časť sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu.

Ústavný súd v súvislosti so sťažovateľkou namietaným porušením ňou označených práv uznesením okresného súdu poukazuje na čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne a právomoc ústavného súdu len subsidiárne „... ak o ochrane týchto práv a slobôd rozhoduje iný súd“. Znamená to, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri posudzovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Podľa § 201 a nasl. OSP účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka mala v systéme všeobecného súdnictva právo podať proti uzneseniu okresného súdu účinný opravný prostriedok (odvolanie) na dosiahnutie nápravy ňou tvrdeného porušenia práv, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Využitie tejto zákonnej možnosti účinnej

ochrany sťažovateľkou označených práv vylučuje prijatie sťažnosti ústavným súdom, ktorý môže uplatniť svoju právomoc iba vtedy, ak by nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv.

Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti v tejto časti dospel k záveru, že podmienky jej prijatia na ďalšie konanie splnené neboli, a preto sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 6 Co 294/2012 z 18. decembra 2012

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti preskúmal aj tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu, ktorým krajský súd potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu a nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov, pretože sťažovateľka súdny poplatok nezaplatila. V tejto súvislosti sťažovateľka namieta porušenie svojich práv, argumentujúc tým, že „*Rozhodnutím Okresného súdu Michalovce a Krajského súdu Košice o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov, hoci sťažovateľ preukázal nepriaznivé majetkové pomery neumožňujúce úhradu súdnych poplatkov, bola sťažovateľovi odňatá možnosť uplatnenia jeho práv na súdnu ochranu, nakoľko nezaplatenie súdneho poplatku bude mať za následok zastavenie prebiehajúceho konania č. 11C/27/2012 v zmysle § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení zmien a doplnkov.*“.

Ústavný súd uvádza, že sťažovateľka touto svojou argumentáciou prejudikovala rozhodnutie všeobecných súdov vo veci samej, resp. zastavenie konania na základe nepriznania jej oslobodenia od súdnych poplatkov. Pokiaľ na základe tejto argumentácie sťažovateľka dospela k záveru o odňatí jej možnosti domáhať sa ochrany jej práv pred všeobecným súdom, ústavný súd poukazuje na to, že podľa § 237 písm. f) OSP je dovolanie

prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Aj keď z formálneho hľadiska je napadnuté uznesenie krajského súdu právoplatným rozhodnutím, konanie medzi sťažovateľkou ako žalobkyňou a žalovaným vedené okresným súdom pod sp. zn. 11 C 27/2012 nie je právoplatne skončené.

Ústavný súd zistil, že okresný súd 26. februára 2013 rozhodol o zastavení konania pre vedeného pod sp. zn. 11 C 27/2012 pre nezaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľka sa proti tomuto rozhodnutiu 2. apríla 2013 odvolala a vec bola postúpená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní 18. apríla 2013. Na krajskom súde je vec vedená pod sp. zn. 6 Co 144/13; ku dňu rozhodovania ústavného súdu vo veci krajský súd o odvolaní ešte nerozhodol. Znamená to, že vec nie je ešte právoplatne skončená.

Podľa § 49 zákona o ústavnom súde sťažnosť môže podať fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa porušili jej základné práva alebo slobody, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Znamená to, že domáhať sa ochrany základných práv alebo slobôd na ústavnom súde možno v zásade len vtedy, keď je vec právoplatne skončená.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa vyznačuje okrem iného tým, že je založená na princípe subsidiarity. Je to tak preto, že predovšetkým všeobecné súdy sú povolané na ochranu základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb a až v prípade, ak nie je dosiahnutá náprava v rámci režimu všeobecného súdnictva, môže sa uplatniť ochrana poskytovaná ústavným súdom, ale aj to iba v obmedzenom rozsahu z hľadiska kritérií

ústavnej akceptovateľnosti (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 33/03) sťažnosťou namietaného rozhodnutia, resp. postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že sťažnosť možno prerokovať a rozhodnúť o nej v zásade až potom, keď napadnuté konanie bude právoplatne skončené (IV. ÚS 254/2011). Sťažnosť musí v zásade smerovať proti poslednému rozhodnutiu o opravnom prostriedku, ktorý mal sťažovateľ k dispozícii, a nemôže ho opomenúť. Preto v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti stále pred všeobecným súdom prebieha, v zásade nemožno uvažovať o uplatnení právomoci ústavného súdu.

Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je preto v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je totiž aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05). Požiadavka vyčerpania „všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov“ takto nie je v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde splnená ani v prípade, ak konanie o týchto právnych prostriedkoch už začalo a v čase podania sťažnosti ústavnému súdu, resp. v čase jej predbežného prerokovania (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) stále prebieha.

V danom prípade konanie vedené krajským súdom pod sp. zn. 6 Co 294/2012 nie je ešte právoplatne skončené, a preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Po odmietnutí sťažnosti už nebol právny dôvod zaoberať sa ostatnými návrhmi sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2013